

De Jeugdsprong; work in progress!

FNV Zorg & Welzijn en Stichting Beroepseer hebben de handen ineengeslagen. Beide organisaties pleiten al langer voor stevige veranderingen in de jeugdhulp. We hebben dat verwoord in onze manifesten #drastischversimpelen van de FNV en 'echt doen wat nodig is' van Stichting Beroepseer. Onder voorzitterschap van Steven de Waal werken we deze manifesten uit tot een breed en gedragen jeugdhulp-advies aan de landelijke en lokale politiek, werkgevers, jeugdwerkers, cliënten en ervaringsdeskundigen. Dat doen we in de denktank 'de Jeugdsprong'.

Uniek

De denktank is uniek in zijn soort en werkt uniek. Nergens in Nederland wordt er zo breed en van onderop samengewerkt aan een samenhangend advies. Onze input komt voort uit bijeenkomsten en interviews met kinderen, ouders, ervaringsdeskundigen, professionals, hoogleraren, adviseurs, managers, werkgevers, gemeentebestuurders en politici. We deden ook een brede publieksenquête en een kinder-enquête. We lazen vele artikelen en onderzoeken. Inmiddels werken duizenden mee aan de ontwikkeling van dit advies!

Samenvatting

Je leest een sterk verkorte samenvatting van de tot nu op opgehaalde en verwerkte input voor het uiteindelijke advies. Waarin probleemanalyse, uitgangspunten en aanbevelingen veel uitgebreider, onderbouwd zullen worden beschreven. We publiceren bij het advies ook een uitgebreide bronnenlijst.

Denk en doe mee!

Dit document is dynamisch. Dat wil zeggen dat wij nog niet klaar zijn. We blijven luisteren en praten nog steeds met veel mensen. Ook jij bent meer dan welkom om jouw ideeën en aanvullingen aan ons te laten weten. Dat kan tot 1 mei via jeugdzorg@fnv.nl.

Save the date!

Op 17 mei van 15.30 tot 17.00 presenteren we het advies. Niet alleen aan de nieuwe regering, maar ook aan gemeenten, werkgevers, professionals, cliënten en ervaringsdeskundigen. Zorg dat je erbij bent, dus save the date! Meer informatie volgt.

Op de hoogte blijven?

Wil jij de nieuwsbrief ontvangen? Stuur ons een mail via: jeugdhulp@fnv.nl

Uitgangspunten van De Jeugdsprong

In 2015 zijn de gemeenten verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van de jeugdwet. De 5 doelen zijn:

1. Meer preventie, meer eigen verantwoordelijkheid, meer benutten van 'eigen kracht' en het sociale netwerk van kinderen en hun ouders.
2. Kinderen en jongeren naar vermogen mee laten doen, laten participeren. Daarom willen we normaliseren en ontzorgen.
3. Sneller jeugdhulp op maat, dicht bij huis, om zo het beroep op gespecialiseerde zorg te verminderen.
4. Betere samenwerking rond gezinnen: 1-gezin, 1-plan, 1-regisseur, o.a. door ontschotting van budgetten.
5. Meer ruimte voor professionals, door de regeldruk serieus terug te dringen.

Laten we met het slechte nieuws beginnen

In 2021 blijken deze doelen bij lange na niet gehaald. Het is nauwelijks gelukt om te komen tot liefdevolle jeugdhulp. Om te ontzorgen, normaliseren, ontschotten, ontkokeren en ontregelen. Om werkelijk aandacht en tijd te geven aan de nodige hulp en steun.

Afgeleid door de zorgen om het eigen financiële overleven, hebben de meeste gemeenten vooral oog gehad voor kostenbeheersing. Er is daardoor sprake geweest van een permanente *mission creep*: doelen als 'ontzorgen' en 'normaliseren' zijn vooral gebruikt als legitimatie voor bezuinigingsbeleid. Van de beloofde transformatie van de jeugdhulp is het daardoor nauwelijks gekomen.

Het ziet er ook niet naar uit dat deze er snel gaat komen. Jeugdhulp is namelijk sterk versnipperd geraakt en onoverzichtelijk geworden. De jeugdhulp is afhankelijk geworden van de talloze verschillende situaties in 352 gemeenten. Niet alleen van elke financiële huishouding, maar ook van de elke vier jaar daar veranderende politieke constellaties, van sterk veranderende beleidsinzichten, inkooppolitiek, van de wisselende kwaliteit van de wethouders, raadsleden, ambtenaren. Dit is te wijten aan een gebrek aan landelijke regie op deze decentralisatie, en een gebrek aan visie, toezicht en deskundigheid bij gemeenten.

Gemeenten hebben de afgelopen jaren vooral door schade en schande geleerd van de decentralisatie. Ze zijn er nauwelijks aan toegekomen om gezamenlijk te leren. We zien dat gemeenten het niet lukt om passend en afgestemd zorgaanbod te creëren, de zorgcowboys uit het aanbod te halen, de werkdruk aan te pakken en de onderwaardering en de onhoudbare afhankelijke positie van werkenden in de jeugdhulp op te lossen. We zien dat gemeenten in de greep zijn geraakt door het 'grip krijgen' op de uitgaven. Wat onvermijdelijk heeft geleid en nog steeds leidt tot verschraling van zorg, uitholling van arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden en een explosie aan verantwoordingsregels.

Zorgaanbieders, op hun beurt ook geobsedeerd door 'grip krijgen op tekorten', faciliteren medewerkers en vakmanschap onvoldoende, vallen om of moeten reorganiseren. Professionals zijn onvoldoende in staat hun werk goed werk te leveren, alleen al omdat de werkdruk torenhoog is. Zij worden in groten getale ziek of verlaten de sector. Voor scholing, ontwikkeling, innovaties ontbreekt het aan tijd en geld en samenwerking is onvoldoende georganiseerd.

Wij zijn ervan overtuigd dat de Rijksoverheid de jeugdhulp te zeer 'over de schutting heeft gegooid'. Het Rijk heeft geen heldere kaders meegegeven voor de decentralisatie. De VNG is vervolgens

namens alle gemeenten akkoord gegaan met de decentralisatie *en* met de korting. De belofte van de gemeenten was dat ze het beter en goedkoper zouden kunnen. Er is een heel stelsel van lokale jeugdhulpteams gecreëerd, zonder heldere positie, zonder heldere opdracht. Het onderwijs, kinderopvang, sociaal werk en andere plekken waar gezinnen zich begeven, zijn teveel over het hoofd gezien.

Een groot deel van het overheidsbudget dat bedoeld is voor goede zorg voor jeugd komt nu niet in de zorg zelf terecht, maar bijna 30% ervan gaat naar indirecte kosten, zoals de coördinatie- en aanbestedkosten bij gemeenten, de administratiekosten bij zorgaanbieders en de administratietijd van de professionals zelf. Aanbieders met tarieven die onder de kostprijs liggen, kunnen alleen maar worden overeind gehouden door roofbouw te plegen op de professionals en hun gezinnen. Inmiddels heeft het verloop, verzuim en de stagnerende instroom in de jeugdhulpsector geleid tot de meest nijpende arbeidsmarktproblematiek in de hele sector Zorg en Welzijn.

Dit heeft slecht uitgedaakt voor de ouders, kinderen en jongeren die hulp nodig hebben. Zij worden uiteindelijk geconfronteerd met onduidelijkheid, discontinuïteit, wachtlijsten en een gebrek aan tijdige passende zorg.

Jeugdhulp is onderdeel van een systeem waar alles met elkaar samenhangt: iedere partij is verantwoordelijk voor zijn eigen deel, met consequenties voor de ander. Dat vraagt om hele goede samenwerking. Echter, in dit systeem van concurrentie, tekorten en onderliggende tegengestelde belangen, kunnen we niet langer verwachten dat het vanzelf goedkomt. Het stelsel bevat teveel perverse prikkels en is daar simpelweg niet op gebouwd. Hoe dan wel? Wij zoeken en vinden de antwoorden, en willen van denktank naar doe-tank!

Laten we je meenemen in de overtuigingen van De Jeugdsprong

1. De druk op de jeugdhulp wordt niet zozeer verminderd door ingrepen binnen de jeugdhulp, maar vooral door ingrepen buiten de jeugdhulp. Wij zijn ervan overtuigd dat lokale betrokken netwerken rondom ouders, kinderen en jongeren, uiteindelijk de beste kansen bieden voor verbetering van problemen. Investeer in een (lokale) maatschappij die op allerlei manieren vanzelfsprekend ondersteunend is. 'It takes a village to raise a child'. Juist de illusie dat je individuele kinderen kunt 'fixen' is een probleem gebleken in de huidige uitvoering van de jeugdwet.
2. Wij pleiten voor een duurzame, landelijk dekkende, preventie-infrastructuur. In zo'n structuur zijn doeltreffende preventieve hulp en steun beschikbaar via de voorzieningen waar jongeren en hun gezin in hun dagelijks leven komen: bij de jeugdgezondheidszorg, de kinderopvang, op de sportclub, in het onderwijs en bij de huisarts. Dit is een kwestie van organiseren, faciliteren en lange adem. Veronachtzaam in de tussentijd niet de kinderen en gezinnen die jeugdhulp nodig hebben
3. Het is nodig dat de graatmagere, uitsluitend op kosten gerichte bestuurlijke visie op de jeugdhulp stevig gecorrigeerd wordt. Als de focus op kosten gericht is, gaat de kwaliteit omlaag, maar als de focus op kwaliteit gericht is, gaan de kosten omlaag. Die omslag naar kwaliteit is nu dringend noodzakelijk: laat iedereen zich nu echt gaan inspannen de kansen te vergroten van alle kinderen en jongeren om zich goed, gezond en veilig te ontwikkelen. Laten we nu echt gaan doen wat daar voor nodig is. Versimpel daartoe drastisch de bestuurlijke complexiteit. Schep ruimte voor gemeenten om lokaal te organiseren wat lokaal kan, en maak helder wat juist regionaal/landelijk moet.

4. Het is onverminderd van belang om de jeugdhulp te ontzorgen, normaliseren, ontschotten, ontkokeren en ontregelen. Daarvoor is dan wel nodig dat deze doelen niet worden ingezet als middelen om te bezuinigen, maar om de kansen van alle kinderen en jongeren te vergroten zich goed, gezond en veilig te ontwikkelen.
5. We zijn ervan overtuigd dat die omslag naar kwaliteit alleen mogelijk is wanneer zowel cliënten als professionals veel meer zeggenschap – formeel en informeel - krijgen. Uiteindelijk gaat het in de jeugdhulp om wat er kan gebeuren in de relatie tussen cliënten en professionals. Het grote misverstand in het huidige stelsel is dat de huidige zogenaamde marktwerking tot meer keuzevrijheid voor de cliënten leidt. Dat is niet het geval: het levert vooral veel bestuurlijke drukte op en hoge kosten voor inkopers, administratie en consultants. We hebben een stelsel nodig dat door actieve participatie van burgers, ervaringsdeskundigen en professionals in sterke mate zelflerend wordt. We hebben professionals met gezag nodig die op basis van deskundigheid, en op basis van ervaringen van en met cliënten, adequaat kunnen handelen: die net zo goed kunnen inschatten wanneer hun rol bescheiden moet zijn en de inzet van sociale netwerken het beste werkt, als wanneer zware hulp of jeugdbescherming aan de orde is, of dat zij anderen op hun verantwoordelijkheid moeten aanspreken.
6. De jeugdhulp kan drastisch simpeler worden georganiseerd. Waarmee we ruimte creëren voor kwalitatief hoogwaardige, liefdevolle jeugdhulp. In een dynamisch lerende omgeving. Waar geld voor zorg naar zorg gaat. Met een duidelijke afbakening van rollen en inhoud. Een aantrekkelijke plek om vanuit expertise te werken tegen passende waardering. Met behoud van goede praktijken en ruimte voor nieuwe en waarin kwaadwillende initiatieven worden buitengesloten. Zo doen we écht wat nodig is.

Het vraagt een grondig herontwerp van het stelsel. Het is tijd voor De Jeugdsprong!